

Christian Benedict Michaelis

Meditatio Exegetica In Esa. IX, 5. De Gaudio Ex Nativitate Messiae : Nomine Senatvs Academici Proposita

Halae Magdeb.: Litteris Hendelianis, [1751?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn879196033>

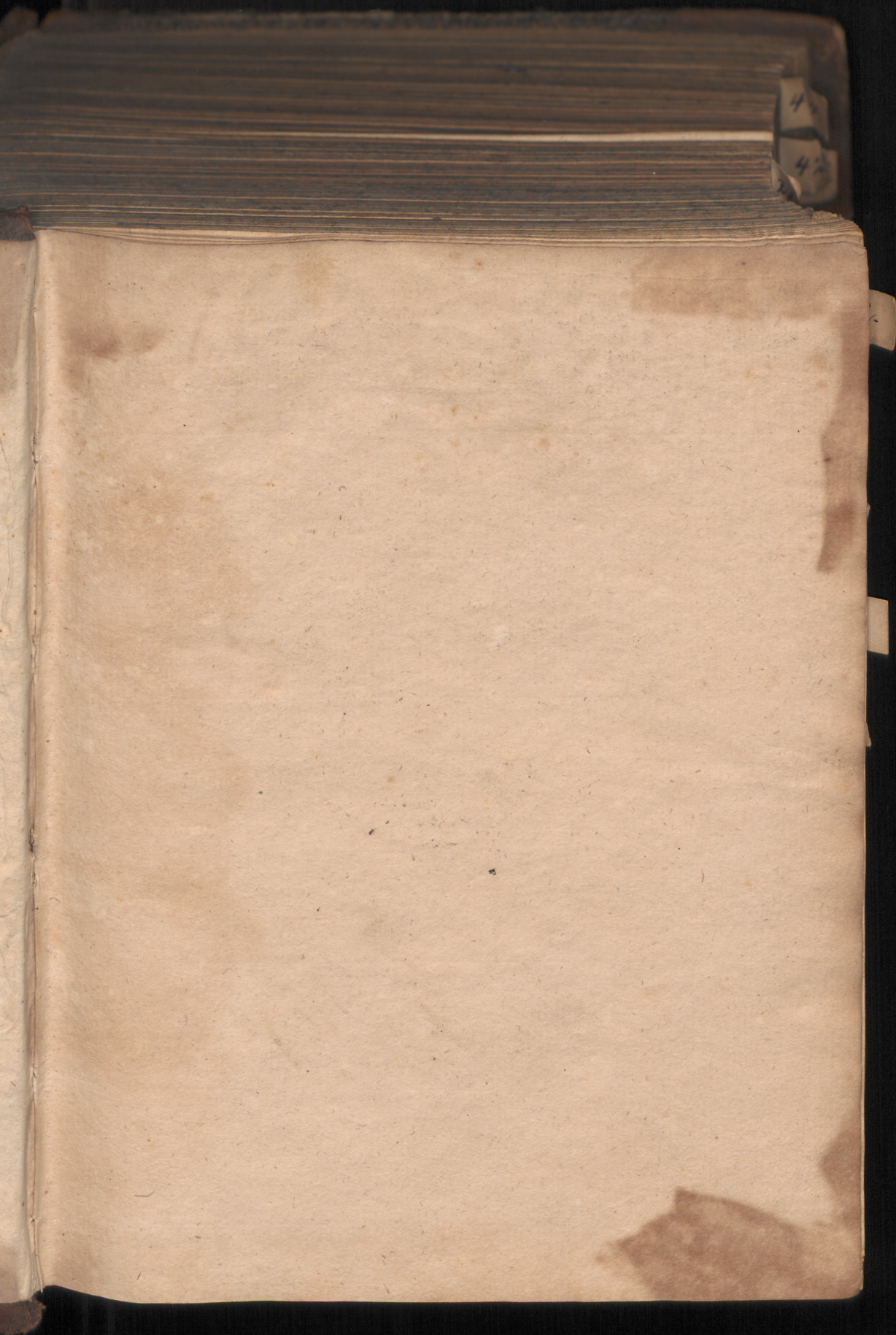
Druck Freier Zugang

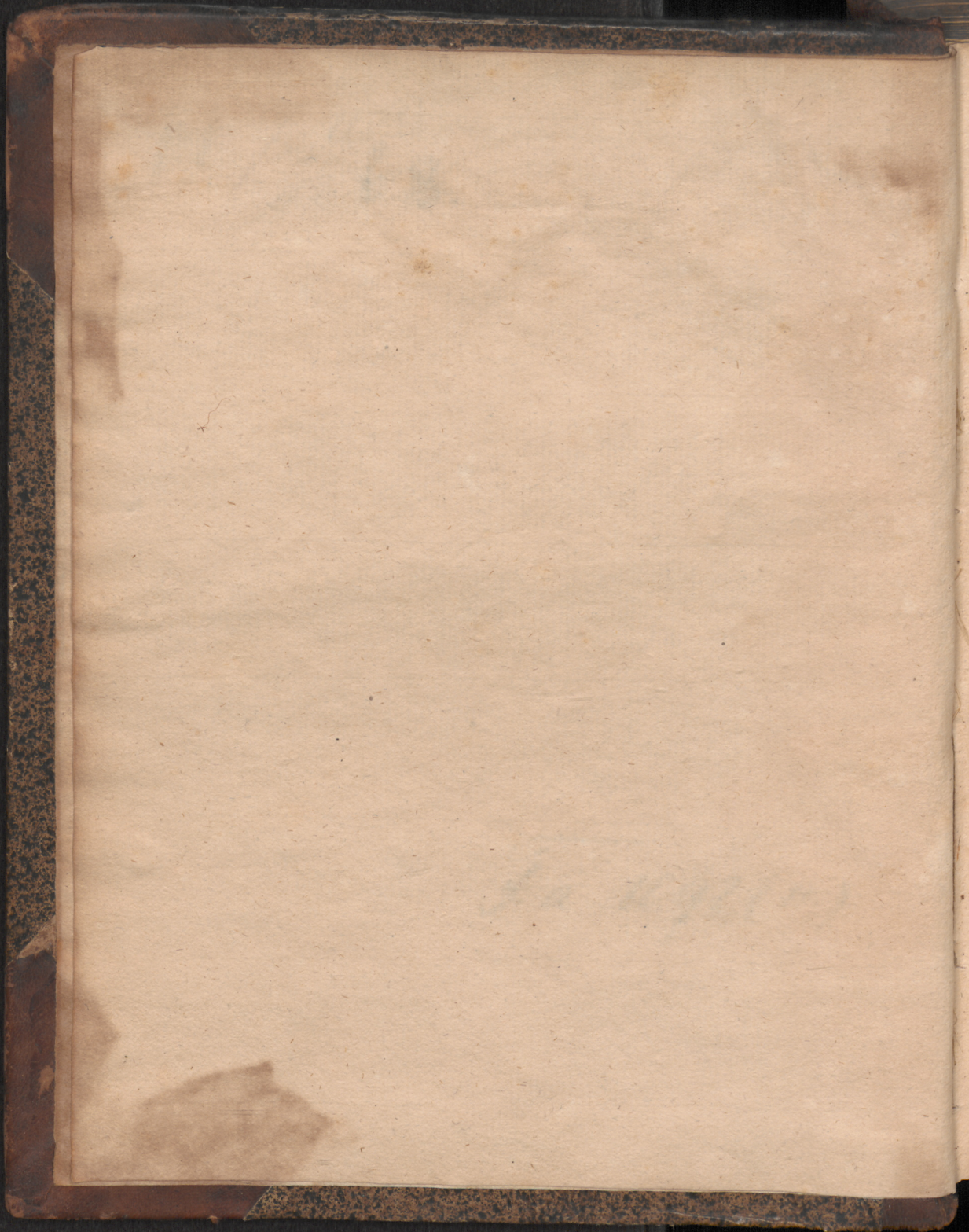

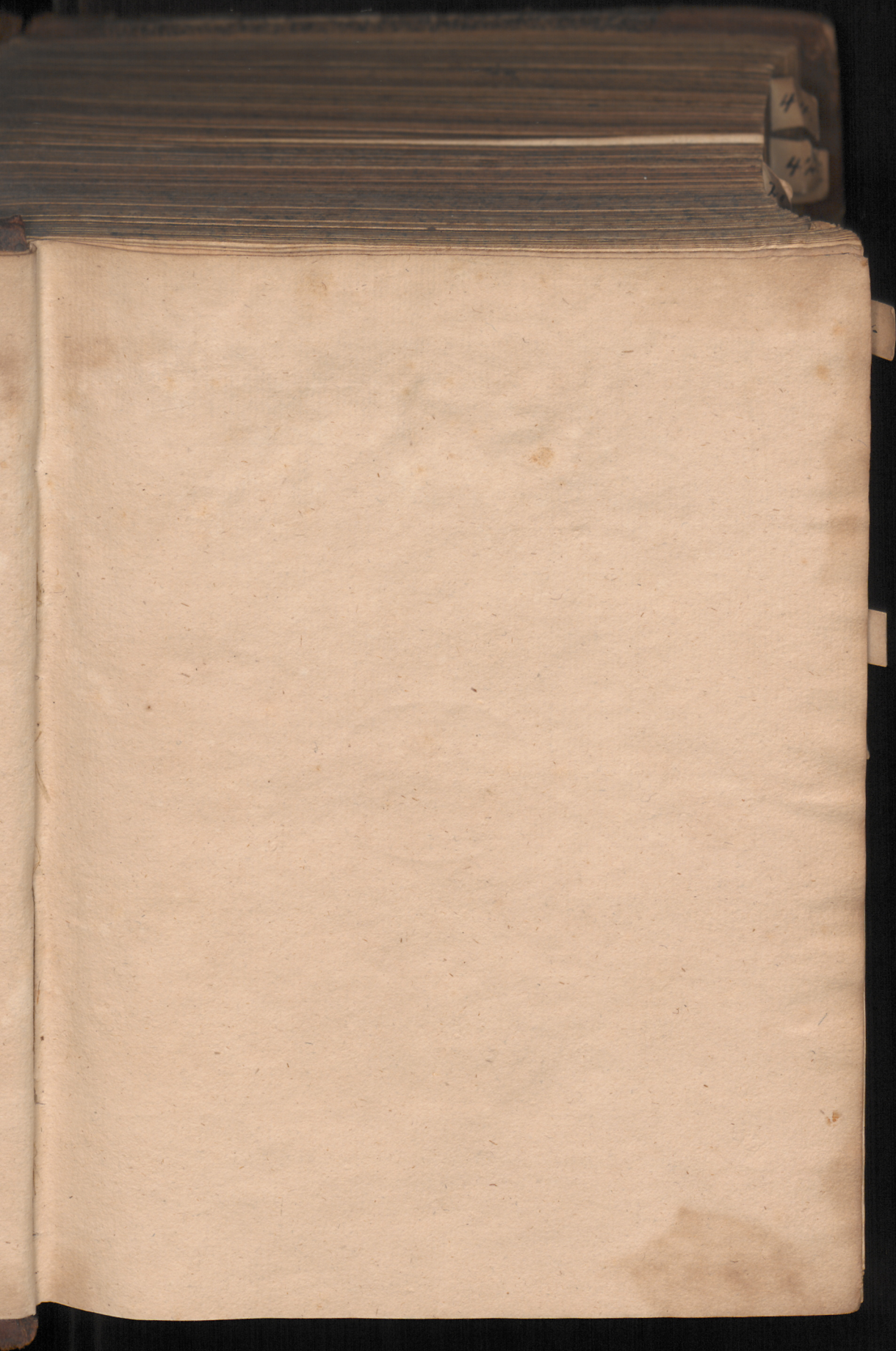

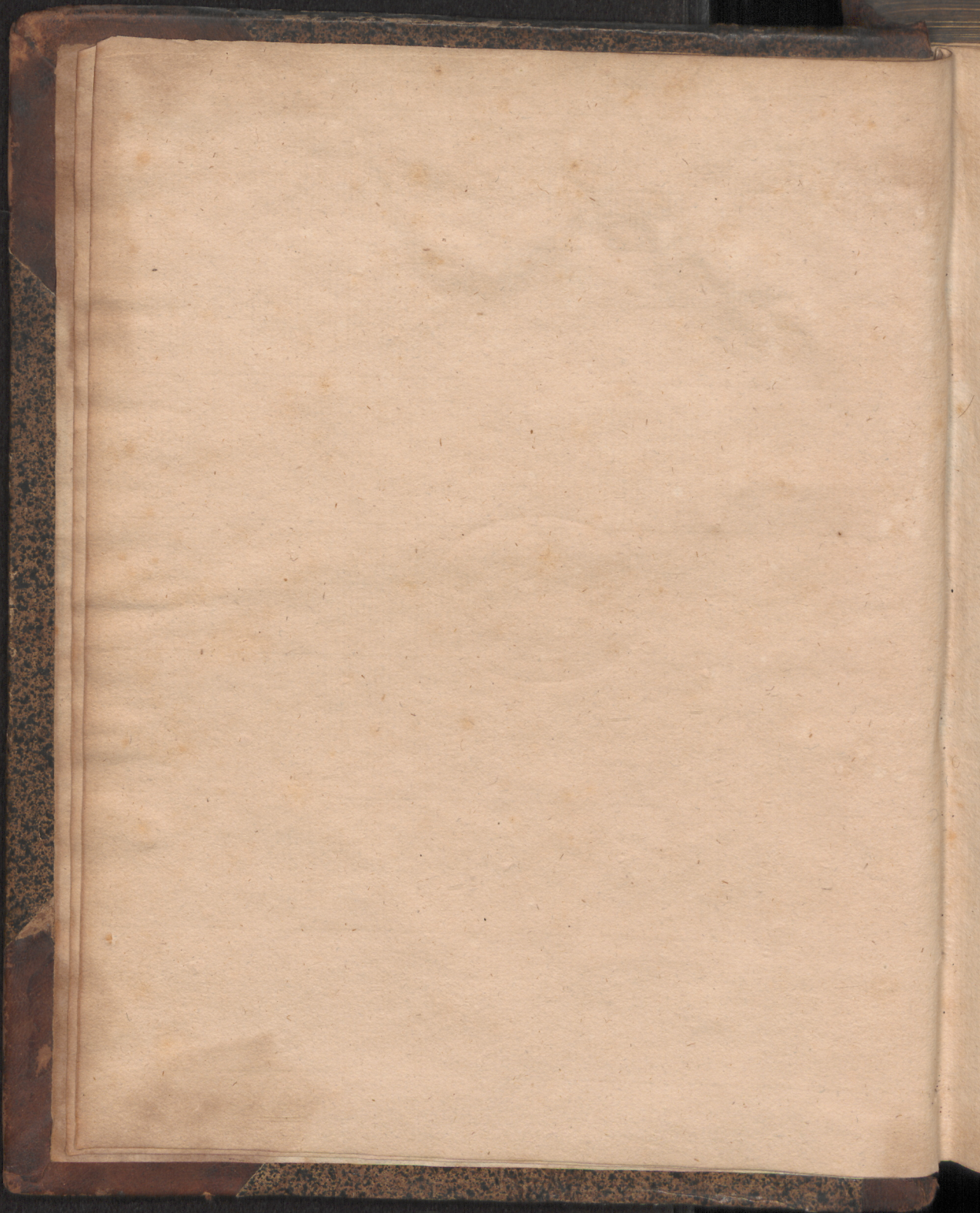
13/27 a. B.
48. 6. 8.

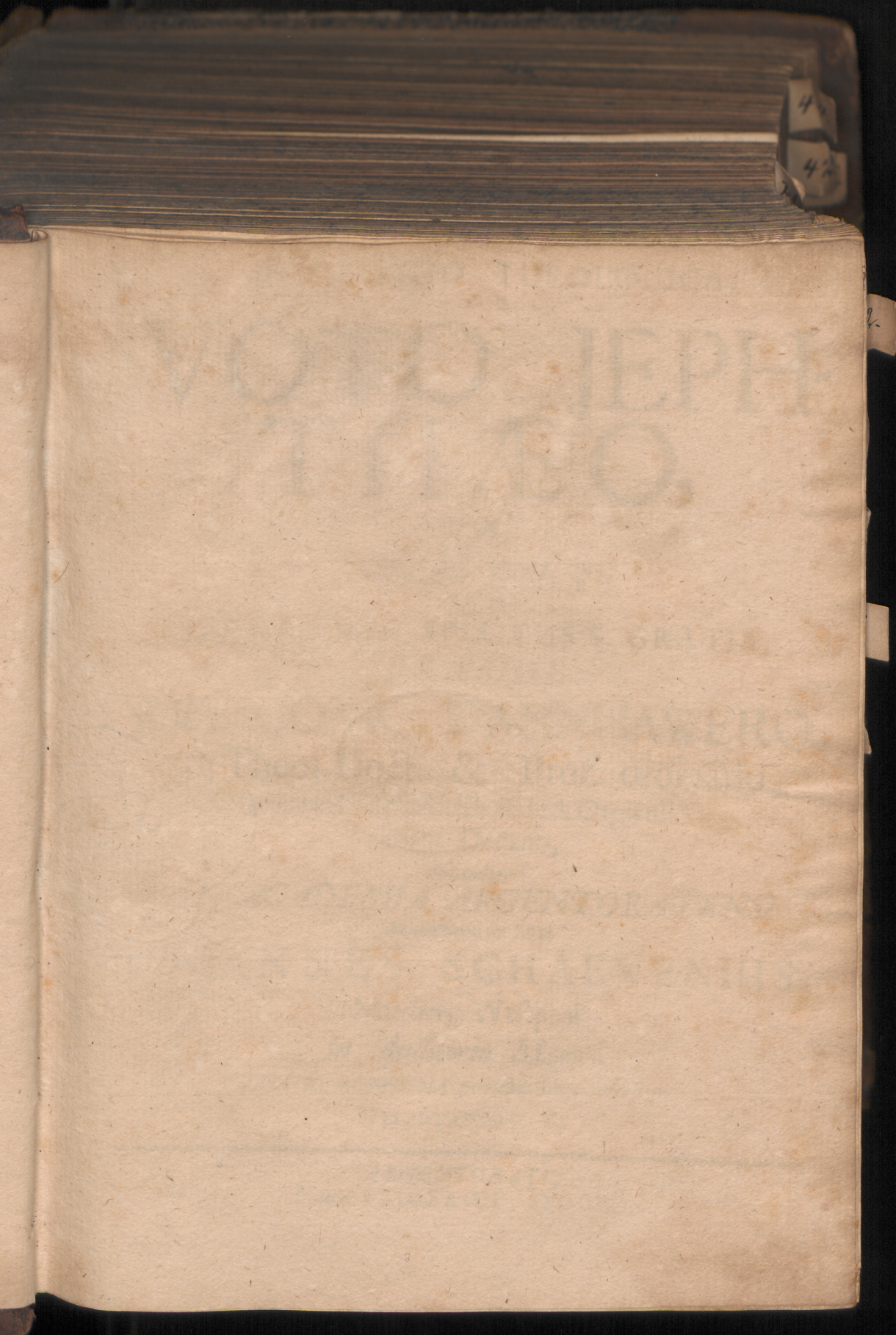
Fa-1092 (II.)

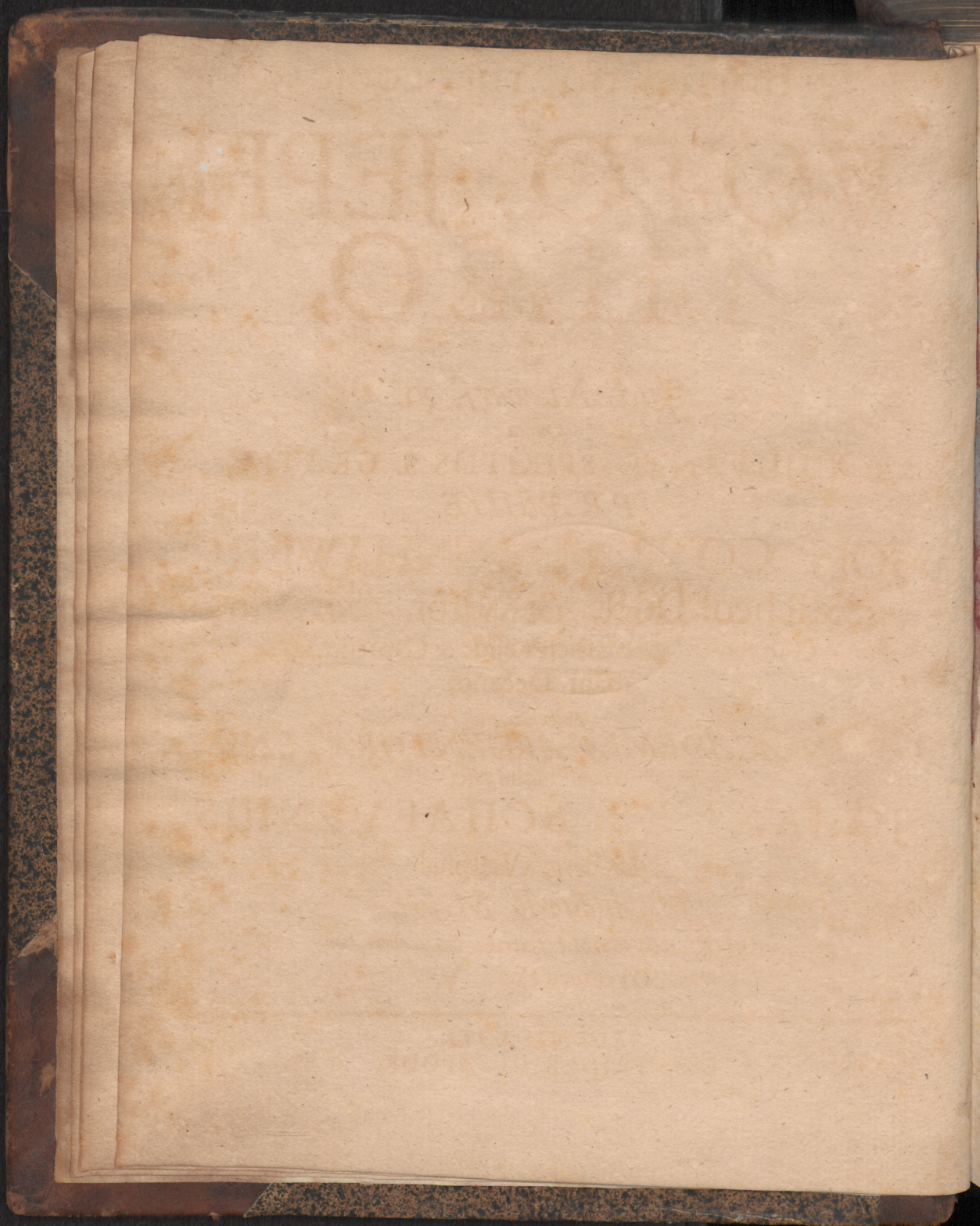

28.

MEDITATIO EXEGETICA

IN

ESA. IX, 5.

DE

GAVDIO

EX

NATIVITATE MESSIAE,

NOMINE

SENATVS ACADEMICI

PROPOSITA

A

D. CHRISTIANO BENEDICTO MICHAELIS,
THEOL. ET LINGG. SS. PROF.

HALAE MAGDEB.

LITTERIS HENDELIANIS.

41.

42.

41.

40.

39.

38.

37.

36.

35.

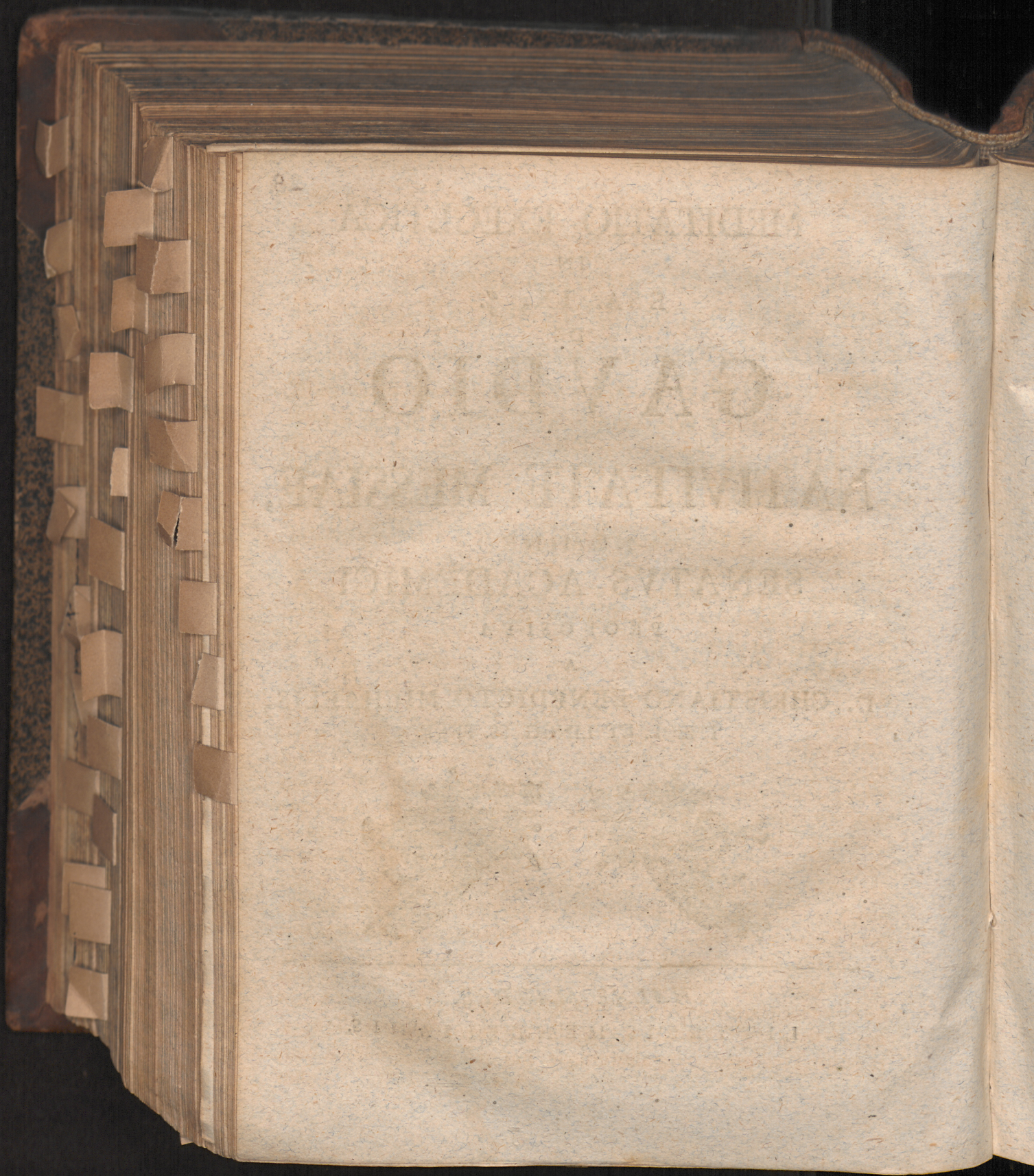
29.

34.

30.

31.

3.

*N*atalitia Christi cum vobis adnunciamus, carissimi Ciues, ea intelligimus gaudia, quæ vt omni, sic illo inprimis tempore, quo Seruator noster ex matre virgine natus fuit, in faustæ huius ac salutaris natiuitatis memoriam ecclesia Christi pie celebrat, Græcis siue γενέθλια dicta, siue γενέσιαι. Quamuis enim AMMONIVS, celebris Græcorum grammaticus, libello *de similibus & differentibus vocabulis*, quem IO. SCAPVLA suo subiecit *Lexico Græco-Latino*, p. 108. auctor sit, γενέθλια & γενέσιαι διαφέρει, ὅτι μὲν γὰρ γενέθλια ταύσσεται ἐπὶ τῶν ζώντων, & ἐν ἡ ἑκάστος ἡμέρα ἐγενήθη, αὐτὴ καλεῖται γενέθλιος ἡμέρα. Γενέσιαι δὲ ἐπὶ τῶν τεθνηκότων, ἐν ἡ ἑκάστος ἡμέρα τετελεύτηκε. Ὁ ἂν λέγων ἐπὶ τῶν ζώντων γενέσιαι, ἀκυρολογεῖ. hoc est, γενέθλια & γενέσιαι differunt: γενέθλιος enim dicuntur de viuis, & qua quisque die natus est, hæc vocatur γενέθλιος (natalitia) dies; γενέσιαι vero de mortuis dicuntur, qua quisque die fato functus est. Igitur qui γενέσιαι de viuis dicit, minus recte loquitur. tamen fallere AMMONIVM, non hinc solum constare potest, quod SVIDAS, auctor non minus celebris, vtrumque nominum eodem fere modo explicat; γενέθλια quidem ἡ δι ἑνιαυτῆ ἐπιφοιτῶσα τῆ τεχθέντος ἑορτή, dies festus, qui propter aliquem natum quotannis recurrit. Γενέσιαι vero, ἡ δι ἑνιαυτῆ ἐπιφοιτῶσα τῆ τεχθέντος μνήμη, alicuius nati quotannis recurrens memoria. Verum etiam ex noui foederis tabulis, in quibus commemorantur γενέσιαι, certe non emortualia, sed natalitia Herodis, eaque tum conuiuio, quod magnatibus, chiliarchis, primoribusque Galilææ est præbitum, tum saltatione filiæ Herodiadis celebrata, Matth. XIV, 6. Marc. VI, 21. sqq. Quod si natales dies, non tyrannorum, (vtpote quos nunquam natos esse optari posset,) sed principum aliorumque, qui nobis aliisque saluti sunt,

A 2

cum

41

42

41

40

39

49

3

37

36

35

29

34

30

31

3

cum gaudio & lætitia transfigimus, quid putatis agendum esse Christianis eo tempore, quo nati Saluatoris nostri Christi exoptatissima recurrit memoria?

Ducem deligamus Esaiam prophetam, qui diuino spiritu animatus sancta ecclesiæ gaudia super natiuitate Christi, tanquam lætissimo faustissimoque euentu, dudum ante, quam fieret, his cecinit verbis, quæ c. IX, 5. vel 6. vaticiniorum eius legimus: כִּי יֵלֶךְ לָנוּ בֶן נַחֵם לָנוּ וְחַיֵּי הַמְּשֻׁרָה עַל שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּלִיא וְעַץ אֵל גְּבוּר אֲבִי עַד שֵׁר שְׁלוֹם, ex versione Latina Vulgata, *Paruulus enim natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius: & vocabitur nomen eius, Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis.* Quæ verba, in nexu cum antecedentibus, motiuum lætitiæ continent, idque tergeminum, vnum ex natiuitate & aduentu Christi, alterum ex eius principatu, tertium ex diuinis eiusdem characteribus atque nominibus.

Omnino Propheta in antecedentibus cecinerat ingens populi, ac eius inprimis, qui Galilæam colebat, gaudium, v. 1. 2. *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam; habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis: multiplicasti gentem, ei magnificasti lætitiā: letantur coram te sicut qui lætantur in messe; sicut exsultant victores capta præda, quando diuidunt spolia.* Causam tantæ lætitiæ si ex Propheta ipso cognoscere cupiatis, eam tribus describit ætiologiis subiunctis, quarum prima est confractio iugi hostilis per Christum futura, v. 4. *Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti, sicut in die Madian;* altera, pax in terris, v. 5. *Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis:* tum vero tertia, quæ nostræ nunc inprimis considerationis est, v. 5. *Paruulus enim natus est nobis, cetera.* Vt adeo sensus verborum ex hoc nexu hicce emergat: *Gaudebit populus Dei ob natiuitatem Christi, principis sui ac saluatoris. Quomodo adnunciatio hæc prophetica idem dicit, ac illa Angeli tempore natiuitatis Christi Luc. II, 10. 11. Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus.*

Quid vero? agitne textus noster de Messia seu Christo? an vero de Hiskia, aut alia quacunq̄ue persona inter Iudæos illustri? Vtrique
ex

ex Iudæis incredulis veterum aliqui, recentiores vero in vniuersum omnes potius de *Hiskia*, filio illius Achazi regis, sub quo ista vaticinatus est *Esaias*, quam de *Messia*, interpretari maluerunt. Vt recentiores Iudæorum magistros, *Salomonem Isaacidem*, *Aben-Ezram*, *Dauidem Kimbium*, & *Abarbanelem*, prætermittamus, ex veteribus huc pertinent doctores Talmudici in Tract. *Sanbedrin* c. XI. citante, sed & refutante RAYMUNDO MARTINI in *Pugione fidei*, Parte III. Distinct. I. c. IX. scribentes: א"ר יוחנן אמר הק"כ"ה יבא חזקיהו בעל שמונה שמות ויפרע מסנהרוב שיש לו שמונה שמות חזקיהו דכתיב כי ילך ילך לנו וגו' עד אבי עד עד שר שלום — סנהרוב דכתיב חגלר פלנאסר פלמנאסר שלמנאסר פול סרגון אסנפר רבא ויקירא. *Dixit R. Iochanan: Dixit Deus sanctus benedictus; Veniet Hiskias, octo habiturus nomina, & ultionem sumet a Sancheribo, qui & ipse octo habet nomina. Hiskias quidem, utpote de quo scriptum est, QVIA PVER NATVS EST NOBIS, FILIVS DATVS EST NOBIS, cet. vsque ad PATER ÆTERNITATIS, PRINCEPS PACIS: - - Sancherib vero; utpote de quo scriptum est, TIGLATH-PILNESER, PHALMANASER, SALMANASER, PHVL, SARGON, OSNAPAR, RABBA & IAKKIRA. In qua tamen traditione Talmudica ut falsum est, Sancheribum octo insuper habuisse nomina; cum Phalmanaser plane non existat, alia vero horum nominum Tiglath-Pilneser, Salmanaser, Phul, Sargon, Osnapar, partim diuersos a Sancheribo, partim non nisi admodum dubie eundem notent, ac denique illorum postrema, Rabba & Iakkira, non nomina, sed mera nominum epitheta sint, magnum & gloriosum notantia, Esdr. IV, 10. ita falsissimum, agere textum Prophetæ nostri de Hiskia, cui tamen nec nomina, quæ Esaias nascituro filio tribuit, vilo modo competunt, nec quadrant lætantium de eius natiuitate gaudia a vate prædicta. Cum enim diuina seu Dei nomina ista sint, Admirabilis, Deus fortis, Pater æternitatis, & vero Esaias c. XLII, 8. Deum ipsum his verbis loquentem inducat, Hoc est nomen meum, & gloriam meam alii non dabo; quis credat, eum tanta nomina, quanta sunt illa modo commemorata, alii quam diuinæ personæ dare voluisse? Cum item vates gaudia ista super natiuitate Pueri nominatim his canat, qui olim vilipensi fuissent, habitantes in terra Zabulon & Naphtali, versus mare, ad oram Iordanis, in Galilæa gentium, qui vero nunc gauisuri essent velut gaudio tempore messis cet. c. VIII, 23.*

c. IX, 1. 2. quomodo potuerunt gaudia ista pertinere ad Galilæos, Zabulonitas & Naphthalitas, qui, quo tempore ista Esaias Hierosolymæ & inter Iudæos varicinabatur, (varicinabatur autem regnante Achazo Hizkiæ patre, c. VII, 1.) non solum dudum se Dauidicæ familiæ regno subtraxerant, Ieroboamum eiusque in decem tribuum regno successores sectati; sed etiam Israelitico regi Pekach tunc temporis regnanti parebant & militabant, cum is iunctis Rezzini Syriæ regis copiis Hierosolymam obsideret, irritum quidem conatu, eo tamen animo, ut, extincta familia Dauidica, regnum Iudaicum, tributarium sibi factum, nescio cui filio Tabealis deferreret, c. VII, 2--6. Debatne talibus aut poterat Hizkiæ natiuitas esse gaudium? Et quod plus, anno quarto regnantis Hizkiæ tribus Israelitici regni, & in his Zabulonitica & Naphthalitica, Galilæam colentes, a Salmanassere Assyriæ rege, qui Samariam expugnauit, totique Israelitico regno finem dedit, & incolas eius in Colchidem, Iberiam, Gausaniam & Mediæ vrbes deportatæ sunt, 2 Reg. XVIII, 9-12. igitur natiuitas Hizkiæ (si quidem is est puer ille, quem nasciturum Esaias canit) quænam & qualia gaudia peperit Zabulonitis, Naphthalitis, oramque Iordanis & Galilæam habitantibus?

Enim vero, de quo nostrum loquitur oraculum, non est alius quisquam, nisi *Messias* seu *Christus*. Etenim primo huic soli competunt nomina, quæ nascituro filio Propheta tribuit: ut paulo post ostendemus. Deinde in eum solum quadrat, quod huic oraculo subiicitur v. 6. vel 7. *Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis: super solium Dauid, & super regnum eius sedebit cet. A nunc & usque in æternum zelus Domini exercituum faciet hoc.* Plane ut coæuus Esaiæ, Michæas c. IV, 7. haud dubie de regno Christi, *Regnabit Dominus super eos, inquit, in monte Sion, ex hoc nunc & usque in æternum;* & ut Gabriel in adnunciatione sua Mariæ facta Luc. I, 32. de Christo ex illa nascituro, *Hic, inquit, erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Tum vero Christus is est, qui ut Bethlehemi & in Iudæa natus, tamen in Galilæa non educatus solum fuit, sed etiam docendi & miracula edendi munus quam maxime obiit. Vnde Matthæus Euangelista c. IV, 13-16. de Iesu: *Venit, & habitauit in Capernaum maritima, in finibus Zabulon & Naphthali: ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam, terra Zabulon & terra Naphthali, via maris, trans Iordanem,*

danem, Galilæa gentium, populus qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam; & sedentibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. Est item puer nasciturus, de quo heic sermo est, idem cum illo nascituro ex virgine, nominandoque Immanuele Esa. VII, 14. ergo non Hizkias is est, qui ex coniugata, virumque experta, sed Christus, qui ex Maria virgine natus fuit, Matth. I, 22. 23. Denique contra peruersitatem Iudaicam, tum antiquiorum tum modernorum auctorum, exosculamur testimonia priscorum Iudaicæ Synagogæ doctorum, nobiscum in hac re consentientium. Ex quibus primo loco producimus IONATHANEM metaphrasten Chaldæum, qui verba vltima oraculi nostri, non quidem sine omni vitio, de Messia tamen recte exposuit: ואתקרי שמה מן קדם מפליא עצה אלהא גברא קדם לעלמא משיח דשלמא יסגי עלנא ביומיה Et vocatum est nomen eius a Mirabili consilio, Deo forti, Manente in æternum, Messias in cuius diebus pax multa erit super nobis. Huic adiungimus locum ex DEBHARIM RABBA f. 287. seu ex alia editione f. 234. d. vbi veteres Iudæorum magistri sic habent: אמר לו עד עכשיו יש לי להעמיד מלך המשיח שכתוב בו כי ילד יולד לנו וגו'. Dixit ei Iacobus (hic enim illic Esauo fratri loquens inducitur): *Adhuc stiturus* (i. e. progeniturus) *sum regem Messiam, de quo scriptum est: Puer natus est nobis, cet.* Nihil vero est luculentius illo testimonio, quod reperitur in antiquo Iudæorum libro SIRACIDÆ f. 40. b. edit. Amstelod. anno 1697. in forma duodecima recusæ, vbi ita: שמנה שמות למשיח יכון צמח משיח: שר שלום: *Octo sunt nomina Messie: Innon, (i. e. Filius, Psal LXXII, 17.) Germen, Messias, Mirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater æternitatis, Princeps pacis.* Quæ cum ita sint, facessat igitur ABARBANELIS impudentia, qua in Comment. suo in Esa. f. 23. a. sententiam Christianorum, Messiam hunc nasciturum filium interpretantium, alia responsione non dignatur, quam hac, *esse illam deceptoriam.*

Beneficium ipsum, quod nostrum canit oraculum, duabus efferretur propositionibus, vna, Puer natus est nobis, altera, Filius datus est nobis: illa, cum respectu ad humanam Christi naturam, secundum quam dicitur γενόμενος ἐκ γυναικός, Gal. IV, 4. hac vero, cum respectu simul ad diuinam eius naturam, secundum quam Filius est Dei, isque vnigena & essentialis, qui de se ipso Pl. II, 7. Dominus, inquit, dixit ad me;

me; *Filius meus es tu, ego hodie genui te: & ad cuius meritum provocans ecclesia dicit Pſal. LXXX, 16. propter Filium, quem firmaviſti tibi, o Deus. Recte enim 10. COCCIVS Lexic. Ebr. ſub voce ילד: Chriſtus utrumque eſt, ab hominibus ילד NATVS, a Deo בן FILIVS. Id quod ex ipſis verbis, quæ ambobus nominibus adiuncta ſunt, luculenter patet. Nam reſpectu naturæ humanæ dicitur NATVS FVISSSE: & reſpectu diuinæ naturæ & generationis æternæ, non nunc demum natus, ſed DATVS, ſicut Iob. III, 16. Deus Filium ſuum vnigenam DEDISSSE legitur. Duo autem heic, quin tria, inſuper notemus. Primo enim Propheta, vtut vaticinetur in his verbis de euentu, qui aliquot poſt ſuam ætatem ſæculis demum exſtiturus erat, tamen vtitur præterito Tempore, natus eſt, datus eſt, pro Futuro, naſcetur, dabitur: tum ad notandam certitudinem rei ſic euenturæ, vt heic prædicitur, haud aliter ac ſi actū ipſo iam eueniſſet; tum quia euentum hunc futurum in viſione prophetica ſpectauit tanquam iam factum. Deinde per *כולנו* loquens in pluratino Numero *nobis*, vates ſe ipſum his, qui ſuo tempore Chriſtum natum ſpectaturi eſſent, & viciffim hos ſibi adgregat: beneficio notando, quod & ſibi & hominibus in vniuerſum commune eſſet futurum. Tum vero *Datiuſ*, iſque repetitus, *Nobis, Nobis*, quam maxime emphaticus eſt, ſignificans, noſtro, noſtro, inquam, commodo & bono Chriſtum natum datumque fuiſſe, indeque gaudio nobis eſſe debere, ſecundum illud quod canit eccleſia: *Das bat er alles uns gethan, ſein groß Lieb zu zeigen an, deß freut ſich alle Chriſtenheit, und dankt ihm deß in Ewigkeit.**

Adiicitur porro Chriſti officium his verbis: *Et fuit principatus ſuper humerum eius.* Quod cum idem ſit cum promiſſo illo *Dei ſeu cælorum regno*, vltimis temporibus manifeſtando, cui Chriſtus tanquam ſummus rector ad conſummationem vsque ſæculorum præfuturus eſſet, Matth. IV, 17. Luc. I, 32. 33. Eph. I, 21--23. quæritur ergo, cur dicatur *ſuper humero eius fore*? Nempe *principatus* concipitur heic vt *ſcapulare pallium*, quo Chriſtus induendus eſſet: locutione deſumpta ab ſummis Orientalium populorum principibus ac regibus, qui epomidibus utebantur ceu regiæ dignitatis ſymbolo.

Sequuntur nunc characteres, qualitates, & nomina naſcituræ, eaque realia, numero quinque, *Mirabilis, Conſiliarius, Deus fortis, Pater æternitatis, Princeps pacis.* Peccant vero, qui vel nulla omni-

nq

no nascituri nomina sibi heic reperisse visi sunt, vel pauciora, vel denique plura, quam quinque nomina: singuli partim contra inter-
 stinctiones textus Ebraei, partim contra regulas tum grammaticas
 tum hermeneuticas. Ex primis est R. ISAAC ABARBANEL Comm.
 ad l. c. vbi, *Possumus*, inquit, *etiam illud, PRINCEPS PACIS,*
 (perinde ac priora nomina) *interpretari de Deo benedicto, qui est*
princeps & dominus pacis; quando id quod dicitur, ET VOCABIT
NOMEN EIUS, non simpliciter significabit appellationem nominis,
sed obtinebit significatum conferendae celebritatis & principatus, secun-
dum illud Ruth. IV, II. ET NOMINABITVR NOMEN EIUS IN
BETHLEHEM, & 2 Sam. VII, 9. FECI TIBI NOMEN, VT
NOMEN MAGNATVM. Quomodo nomina illa omnia non pue-
 ri nominati forent, sed nominantis Dei. Quod interpretamentum
 CAMP. VITRINGA Comm. in Esa. ad h. l. recte ait, esse *εὐγεννα* despe-
 ratae causae, nemini persuadendum, qui vulgarissimum phrasim vsu-
 m, vt hoc in loco occurrit, perspectum habet, & loci inspiciat circum-
 stantias. Ex altera classe sunt, qui priora nomina Deo dant nomi-
 nanti, nominato vero non nisi vltimum, *Princeps pacis*, relinquunt;
 vt supra allegatus paraphrastes Chaldaeus IONATHAN, itemque ex
 Iudaeorum magistris R. SALOMO ISAACIDES, & DAV. KIMCHI: vt
 sensus sit, *Et Deus*, qui est *Mirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pa-*
ter aeternitatis, vocabit nomen illius pueri, Princeps pacis. Sed hi
 contra accentus Ebraeos, secundum quos nomina haec omnia non
 nominantis sunt, sed nominati. Nec obstat vox *εὐγεννα*, *Et vocabit*
nomen eius, vt pote quae, subaudito *ὁ πατήρ*, impersonaliter capitur,
Et vocabitur, Germ. *Vnd man wird seinen Nahmen nennen*: vt Gen.
 XI, 9. c. XVI, 14. Ios. VII, 26. Ex tertia denique classe sunt, qui vel
 octo vel sex numerant nomina: prius tenuerunt Talmudici in *San-*
hedrin, distinctione *Chelek*, ex quorum mente nomina pueri sunt *Mi-*
rabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater, Aeternitas, Princeps, Pax,
 contra grammaticam non minus, quam contra accentus; posterius
 vero tum Latinus interpres Vulg. *Admirabilis, Consiliarius, Deus,*
Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis, tum b. LUTHERVS, *Wun-*
derbar, Rath, Krafft, Held, ewig Vater, Friedefürst, diuiso vno illo-
 rum nominum *Deus fortis* in duo, contra accentus. De LXXuiri
 versione Graeca huius oraculi adiri meretur VITRINGA ad h. l.

Consideremus nunc singula horum nominum. Primum est פלא *MIRABILIS*: quia quidquid est in Christi persona, mirabile est, captumque transcendit creaturarum substantiarum omnium. Significat enim vox פלא id, quod tam sublime & tam arcanum est, ut, omni licet adhibito conatu, tamen indagari non possit, sed meram sui admirationem stuporemque inquirentibus relinquat; siue ut auctor Concordantiarum Ebraicarum effert, אשר תרחק ותקשה, quod comprehensu est arduum atque remotum. Quomodo in libro *Ietzira* edit. Rittangel. p. i. hoc ipsum nomen, ex hoc loco allegatum, ita explicatur, ut significet נעלם מהשיגו וזולתו, occultum, quem nemo extra ipsum adsequi valeat, אינו מושג מכל, qui non comprehendatur ab ulla substantia extra se, & שזולתו נעלם מכוסה ונסתר מכל מה שזולתו, & occultus ab omni quod est extra ipsum. Hæc vis nominis cognoscitur ex Psal. CXXXIX, 6. vbi Dauid, מירבית פליאתה, inquit, præ me scientia, i. e. sublimior, quam ut adsequi eam valeam; & ex Iob. XLII, 3. מלאותי ממני ולא אדע, *Mirabilia sunt præ me, ut haud queam cognoscere.* Adparet, diuinum esse hoc Christi nomen: plane ut Deus Esa. XLV, 15. אל מסתתר, *Deus occultus*; & ut apud IUSTINVM MARTYREM in Orat. ad gentes Tom. I. Oper. p. 81. antiquissimo Philosopho Aemoni πᾶσι γινώσκῃς *Omni-occultus* est adpellatus. Hinc veteribus, Angeli increati, hoc est, Christi nomen sciscitantibus, responsum fuit: *Non esse querendum, quia sit פלא mirabile*, Iud. XIII, 18. coll. Genes. XXXII, 30. Est enim Christus ratione diuinæ naturæ, vnionisque hypostaticæ, est item ratione natiuitatis suæ ex virgine, est & ratione munerum suorum, quæ gerit, mirabilis & imperscrutabilis: est מפליית לעשות in agendo paradoxus, Iud. XIII, 19. מפליית עצור in consiliis mirificus, Esa. XXVIII, 29. Hic est lapis, ab ædificatoribus quidem reiectus, factus vero angularis, והיית נפלאות בעינינו, *isque admirabilis in oculis nostris*, Psal. CXVIII, 23. Habet nomen, quod nemo nouit, (quod ad vim & valorem) præter ipsum. Ac, ut summam dicamus ex I Tim. III, 16. *Manifeste magnum est pietatis sacramentum: Deus manifestatus est in carne, iustificatus est in Spiritu, adparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est in mundo, adsumtus est in gloria.*

Alte.

Alterum nomenclum, quæ Christus gerit, est **צַדִּיק** *CONSILIARIVS*. Est enim $\delta \lambda \acute{o} \gamma \omicron \varsigma \tau \tilde{\epsilon} \Theta \epsilon \tilde{\iota}$ Apoc. XIX, 12. est item *Sapientia* illa hypostatica, quæ, *Mibi est*, inquit, *consilium*, Prou. VIII, 14. quam Deus Pater consiliatricem opificemque in creatione mundi habuit, v. 22-31. Hic est $\sigma \acute{\upsilon} \mu \beta \epsilon \lambda \omicron \varsigma$ *consiliarius* ille, quem Pater, mundum conditurus, adlocutus est Genes. I, 26. *Faciamus hominem in imagine nostra secundum similitudinem nostram*. Nec enim est, ut cum Iudæis angelos compellari fingamus: cum nobis ex Esa. XL, 4. & Rom. XI, 34. persuasum sit, Deum creatorem nullius creatæ rei consilio usum fuisse. Est item ille, in quo sortem accepimus, præordinati secundum propositum eius, qui omnia operatur secundum *consilium* voluntatis suæ, Eph. I, 11. Vnde & LXX. Græci eum h. l. quanquam minus presse ad litteram, $\mu \epsilon \gamma \acute{\alpha} \lambda \eta \varsigma \beta \epsilon \lambda \lambda \eta \varsigma \acute{\alpha} \gamma \gamma \epsilon \lambda \omicron \nu$, *magni consilii angelum* seu *nuntium* adpellauerunt.

Tertium nomen est **יְהוָה צְבָאוֹת** *DEVS FORTIS*, quæ per accentus coherent, faciuntque heic & Esa. X, 20. constructionem Substantiui cum Adiectiuo, eamque talem, quales sunt Genes. XIV, 20. 22. **אֱלֹהֵינוּ** *Deus altissimus*, & c. XVII, 1. **יְהוָה שַׁדַּי** *Deus omnipotens* cet. Vocabulum **יְהוָה**, etsi in Singulari plerumque antonomastice *Deum* notet, tamen ex etymologia sua generatim, *potentem, robustum, validum* notat, ut Ezech. XXXI, 11. Quæ vis vocis nunquam ab antonomastico illo valore *Dei* diuellenda est. Ex constructis igitur hisce binis vocibus, *Deus fortis*, prior magis diuini roboris & potentiae habitum, posterior vero eiusdem exercitium & adplicationem significat. Ac bene COCCHEVS in Lex. sub **יְהוָה צְבָאוֹת** obseruat, *potentiae* notionem in voce **יְהוָה** *Deus*, *victoriae* vero & $\kappa \epsilon \acute{\alpha} \tau \eta \varsigma$ in voce **צְבָאוֹת** *fortis* esse. Bellicum quippe vocabulum est **יְהוָה צְבָאוֹת** *fortis*, *heroa strenuum ac victoriosum* notans: quo sensu Christus Psal. XLV, 4. per eminentiam vocatur **יְהוָה צְבָאוֹת**; *Accinge*, inquit Psaltes, *o Heros, decus tuum & maiestatem*.

Quartum sequitur nomen, **אָבִי עֶרְבָנִים** *PATER ÆTERNITATIS*. Id autem tale est, ut Christum nobis repræsentet tanquam qui non ipse solum æternus, sed etiam aliis æternitatis æternorumque gaudiorum causa & effector sit; vti apud Arabes **אָבִי** *Pater*, alii iunctum nomini, consuetissima locutione *originem, instrumentum, excellentiam, possessionem, studium*, aut simile quid notat: vnde in quibusdam

41
42
41
40
39
34
36
35
29
34
30
31
3

busdam exemplaribus versionis Græcæ, Πατήρ τῶ μέλλοντος αἰῶνος, & in Lat. versione Vulg. *Pater futuri sæculi* conuersum fuit. Abolita enim morte, vitam & ἀφθαρσίαν produxit, 2 Tim. I, 20. licenti- amque accepit a Deo Patre, donandi mortalibus vitam æternam, Ioh. XVII, 2. factus omnibus in ipsum credentibus *caussa æternæ sa- lutis*, Ebr. V, 9.

Quintum denique nomen est שׁוֹרֵן PRINCEPS PACIS. Quomodo dicitur Messias, cum respectu ad eius typum Salomonem, sic adpellatum a Deo, sub ratione adiecta, *Pacem & tranquillitatem dabo super Israelem in diebus illius*, 1 Par. XXII, 9. Nempe quia in diebus Messiaë multa pax erat futura, donec non amplius exsisteret lu- men, Psal. LXXII, 7. Ac memorabile est, quod & Iudæi hunc pri- mum & primarium fructum regni Messiaë futurum sperant, *pacem*, hoc est, bonorum omnium complexum. Etenim in *Vaïkra Rabba* f. 175. b. sic habent: כְּשֶׁמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בָּא אֵינוֹ פּוֹתַח אֵלָּא בְּשָׁלוֹם שׁוֹרֵן, *Cum ve- niet rex MESSIAS, non incipiet nisi in pace, sicut dicitur Esa. LII, 7. Quam pulchri sunt super montibus pedes euangelizantis, adnunciantis pacem!* Vbi tamen meminerimus illius, quod Christus discipulis suis dixit Ioh. XIV, 27. *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: non sicut mundus dat, ego do vobis.*

Hæc omnia cum ita se habeant, vti modo ostendimus, dile- ctissimi Ciues, & cum ille, quem Esaias suo iam æuo cecinit, *vobis* quoque puer natus, *vobis* item Filius datus sit: agite ergo, & me- moriam huius natiuitatis, sicut omni tempore, ita cumprimis in na- talitia hac festiuitate, pia mente piisque celebrate gaudiis. P. P. in Acad. Fridericiana in vigiliis festi natiuitatis Dominicæ.

A. CIO 18CC LI.

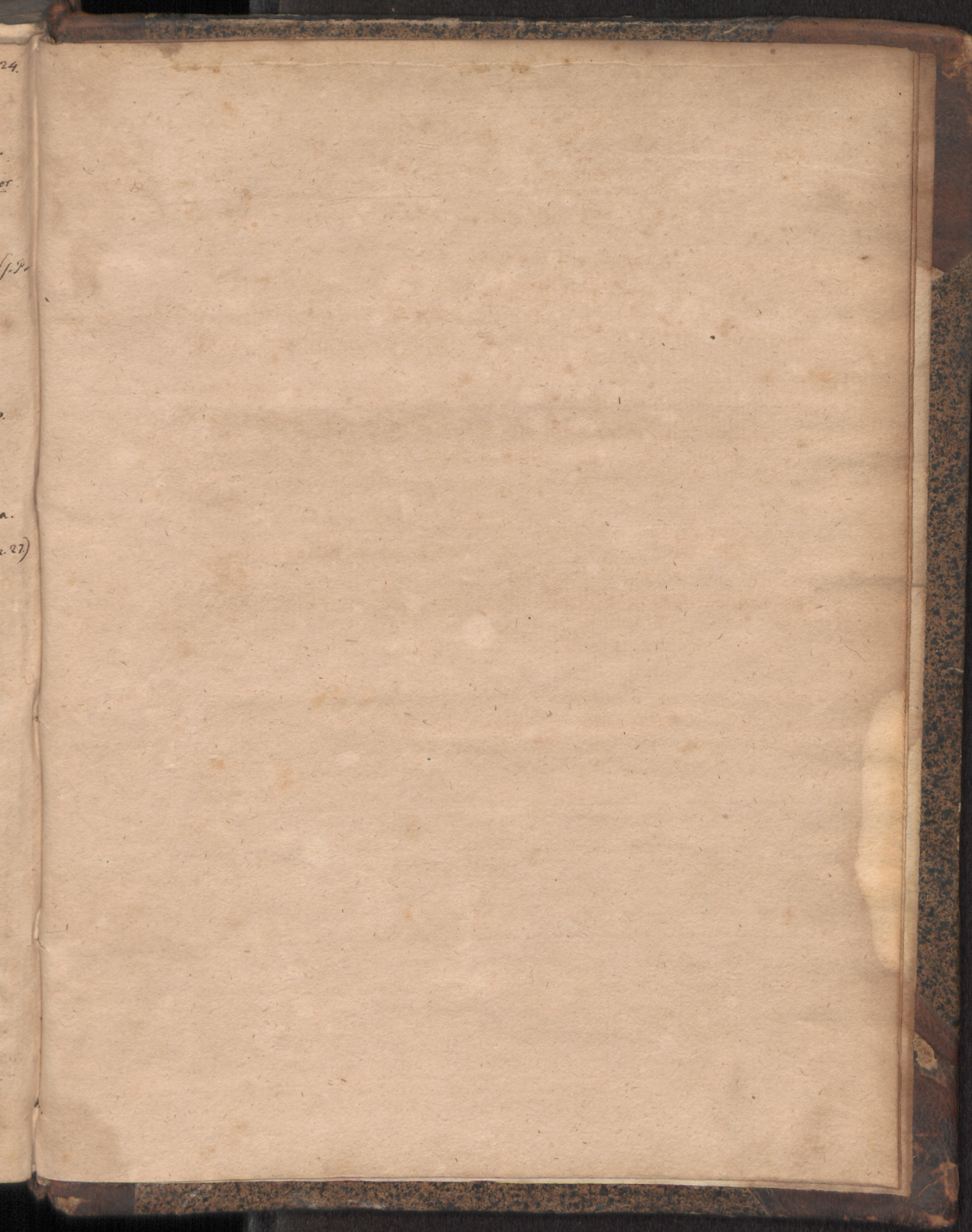
In dex.

- 1.) Joh. Cour. Dannhauerus de Voto Septuag. & Jud. XI. 30. (1. Sept. & Marc. 11. 26)
- 2.) Joh. Ad. Offänder de Davide Sacer. propositionis accipiente ab Abimelecho sacerdote sumo ad I. Sam. XXI.
- 3.) Jo. Christ. Nimsch de Ammoniti a Davide atq; crudelitate sub jugo misit ad II. Sam. XII. 31. & I. Cor. XX. 3.
- 4.) Christ. Frid. Gücklerus Commentatus super locis II. Reg. II. 12. & XIII. 14.
- 5.) Christoph. Matth. Hoffius de Literis Ebraicis ad Soranum Regem Judea, in caelis scriptis ad II. Chron. XXI. 12.
- 6.) Christ. Godofr. Hoff Messias in tobo, ad confirmandam atq; evchendam hujus libri auctoritatem.
- 7.) Gottlob Frid. Gude (a.) de tobo incarnationis Christi Vate.
(b.) de Urbe Sichem ab Abimelecho sae. confecta. (radiente.)
- 8.) Jo. Marc. Chladenius de Virgine Messia contunden. gentes fecit ollam. II. Reg. in nuperis terre motib; (radiente.)
- 9.) Christoph. Fontanus de Trinitate Veris Testamenti catholicae. II. XXIII. 6.
- 10.) Christ. Erdm. Schumannus de Expiatione hyssopo facta. II. 1. 9. (ad II. 1. 11.)
- 11.) Christoph. Frid. Sartorius de salute ex zione, divinis adversus mala generis humani quaecumq; remediis.
- 12.) Joh. Gottlob Synthes Commentatus Geometrico-Theologicae Galeni. LXVIII. Pars prior.
Pars altera.
- 13.) _____
- 14.) Christoph. Matth. Hoffius in Verba II. LXIX. 22. de Felle Gya, & aceto totu Messia.
- 15.) Jud. Ant. Rotemann (J. P. J. F. Pfeiffer) de Nomine Messiae ante solem filiato ad II. LXXII. 17.
- 16.) Godofr. Hoffmannus (J. P. T. H. Langen) de Appropriatione nominis divini ex II. LXXV. 2.
- 17.) Christ. Gottlob Frid. Wolf de Summi Episcopi confirmatione in II. LXXX. 18.
- 18.) Mich. Heinr. Reinhardt (J. P. C. S. Georgii) Locus verbi divini II. CXIX. vanaea.
- 19.) Jo. Frid. Dahrdt de Abstractione spirituali ad II. CXXXI. 2.
- 20.) Chr. Frid. Neubauer (J. P. C. B. Michaelis) de Salomonis ad Salomonem exhortationib; quas libro Coheleth interpretat, Cap. II. 2. 24. 26. III. 4. 12. 13. 22. V. 17. 18. 19. VII. 14. VIII. 15. IX. 7. 8. XI. 9. 10.
- 21.) Franc. Wordenii Commentatus in Cant. Cant. cum praemissa Diss. qua ostendit Ricante non esse objectu Cant. Cant.
- 22.) Jo. Suff. Spier de Rationali non confuso ordine Coniunum Prophetaru generation atq; Ezechielis spiciatione.
- 23.) Christ. Frid. Bauer de Judaeis ut Sodoma & Gomorra futuris ex II. 1. 9. & Rom. IX. 29.
- 24.) Jo. Rud. Spieringius de Superstitiose Israelitarum sub querebus cultu, ad II. 1. 29. Ezech. VI. 8. 3. Hof. IV. 13.
- 25.) Wilk. Christ. Suff. Christander de Aetate non ta hyprocita quam perfrecta frontis homine, ad locu II. VII. 12.
- 26.) Joh. Gottl. Bünterian de Optima inter dispendentes Antepotes sacros eligenda sententia ad II. IX. 2. & II. XXVII. (12.)
- 27.) Honr. Engelt. Schwarzenus de Christo, consiliario Patris unico, optima, secretissimo ad II. IX. 5.
- 28.) Christ. Bened. Michaelis de Gaudis ex Nativitate Messia. II. IX. 5.
- 29.) Honr. Ara. Ledderhose (J. P. A. G. Schroeder) de Morabitide Ecclesia hospitio ad II. XVI. 3-5.
- 30.) Jo. Godofr. Ungerus de Papiro fructu ad II. XIX. 7.
- 31.) Christ. Frid. Bauer de Patre Dei. n. I. Christi nec avo, nec foreo nostro ex II. LXIII. 16. & Ephef. III. 14. 15.
- 32.) Frid. Sam. Ficklerus de Divina Jeremia ad officina Propheeticum Vocatione. ad Jerem. I. 5.
- 33.) _____ de Statu Ecclesiae N. T. primove a Jerem. Cap. III. 14/ff. predicto.

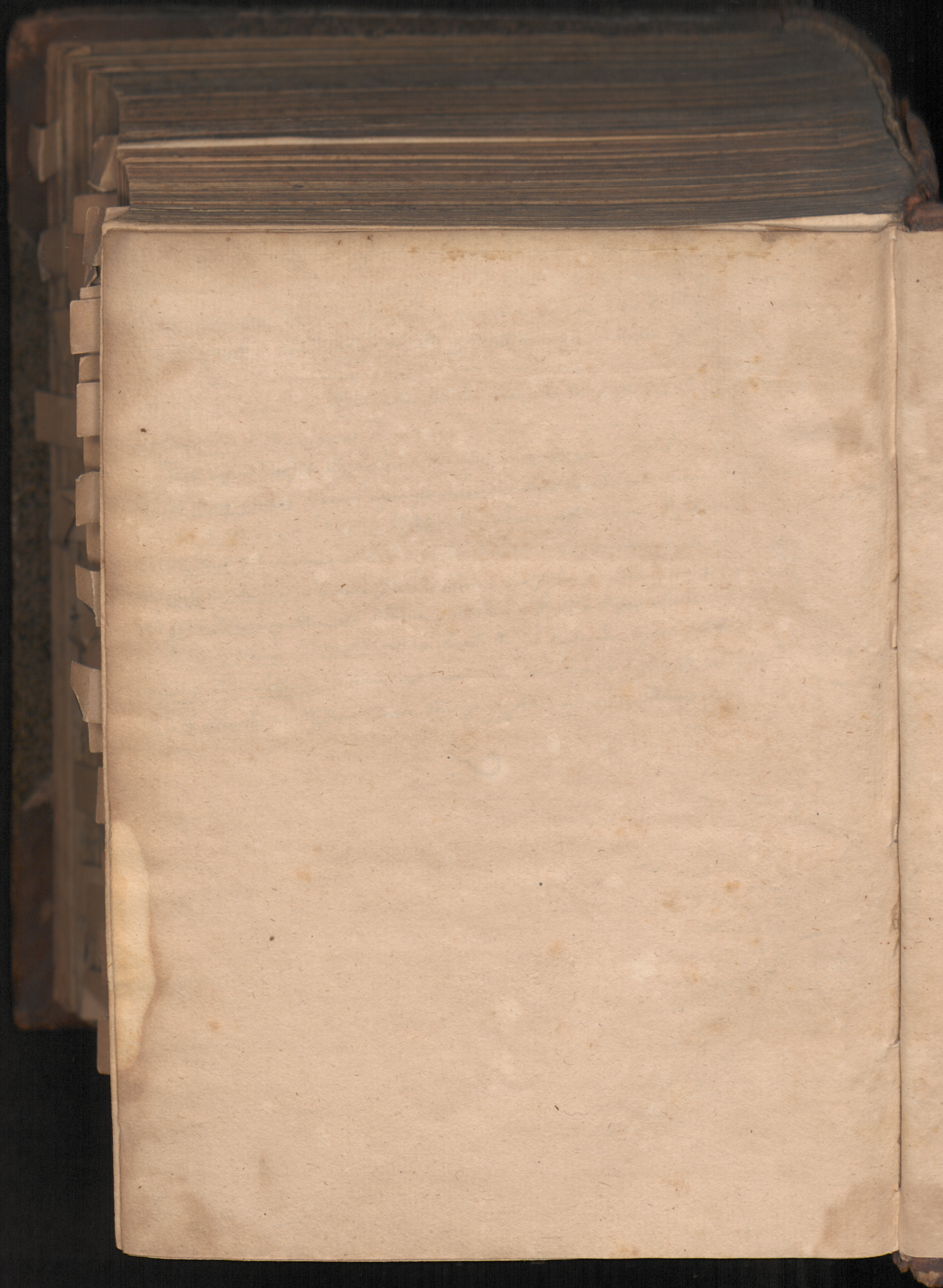
34.) Jo. Christ.

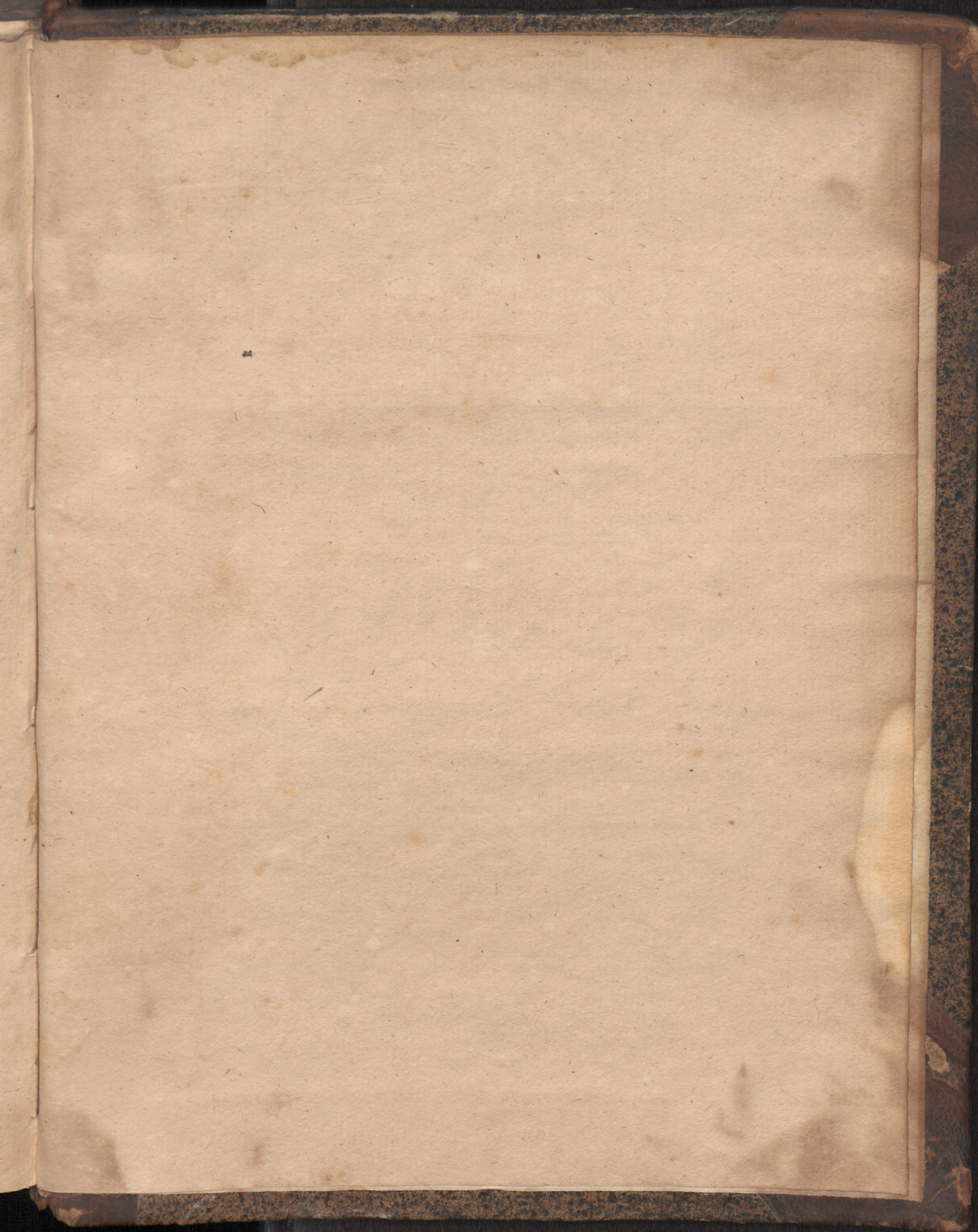
- 34.) Joh. Christ. Schulcius de sac. sancta jurijurandi divini in conservando messi ordine fide. ad Jerem. V. 24.
- 35.) Joh. Sebaff. Renzius (P. P. L. Hebenstreit) de Achabi atq. Zedecia supplicio. Jerem. XXXIX. 22.
- 36.) Joh. Bartholom. Riederer Inquisitio in genuinum sensum oraculi divini Jerem. XXXI. 3.
- 37.) Gottl. Oesfeld in Illud Theologorum: Sic et servasti animam ad ductum Ezech. III. 18. 19. *Biff. prior.*
Biff. posterior.
- 38.) _____
- 39.) Jo. Rud. Hieslingius de Messia infra saluberrima planta nasciturus ad Ezech. XXXIV. 29.
- 40.) Georg. Henr. Ortmannus de Peccato per Christi justitiam abolendis ex Dan. IV. 24. *H. G. Majin (P. P.)*
- 41.) Sebaff. Schmidius de Depositione Fidelium cum Christo. ex Hof. II. 19. 20.
- 42.) Joh. Herm. Gercken Examen ingeniosa reventioris Angli translationis Verborum Hof. VI. 5.
- 43.) Laur. Jo. Jac. Lange (P. P. G. E. de Windheim) in Locum difficiliorem Hof. X. 10.
- 44.) Christoph. Frid. Sartorius de Venturo Gentium desiderio ac Templo gloria implendo ad Hagg. II. 6. 7.
- 45.) Casp. Jac. Hutnius de Conductu Israelis in Behovam transpositam per Solum gratiae & precum Ezech. XII. 20.
- 46.) Georg. Setharding Illustratio dictionum quorundam S. S. V. T. e lingua Arabica.
- 47.) Jo. Heinr. Wieland (P. P. H. Michaelis) de Angelo Dei, ad Illustranda aliquot V. T. loca.
- 48.) Christ. Ludov. Schlichter de Turture, ejusque qualitatibus, usu antiquo & emblemate, ad illustr. varii S. S. loca.
- 49.) Joh. Hlencke de Mysterio Thauris, Festi junge soliti. (N. Biff. de Oblatione Thauris, V. Tom. I. ad B. V. T. a. 27)

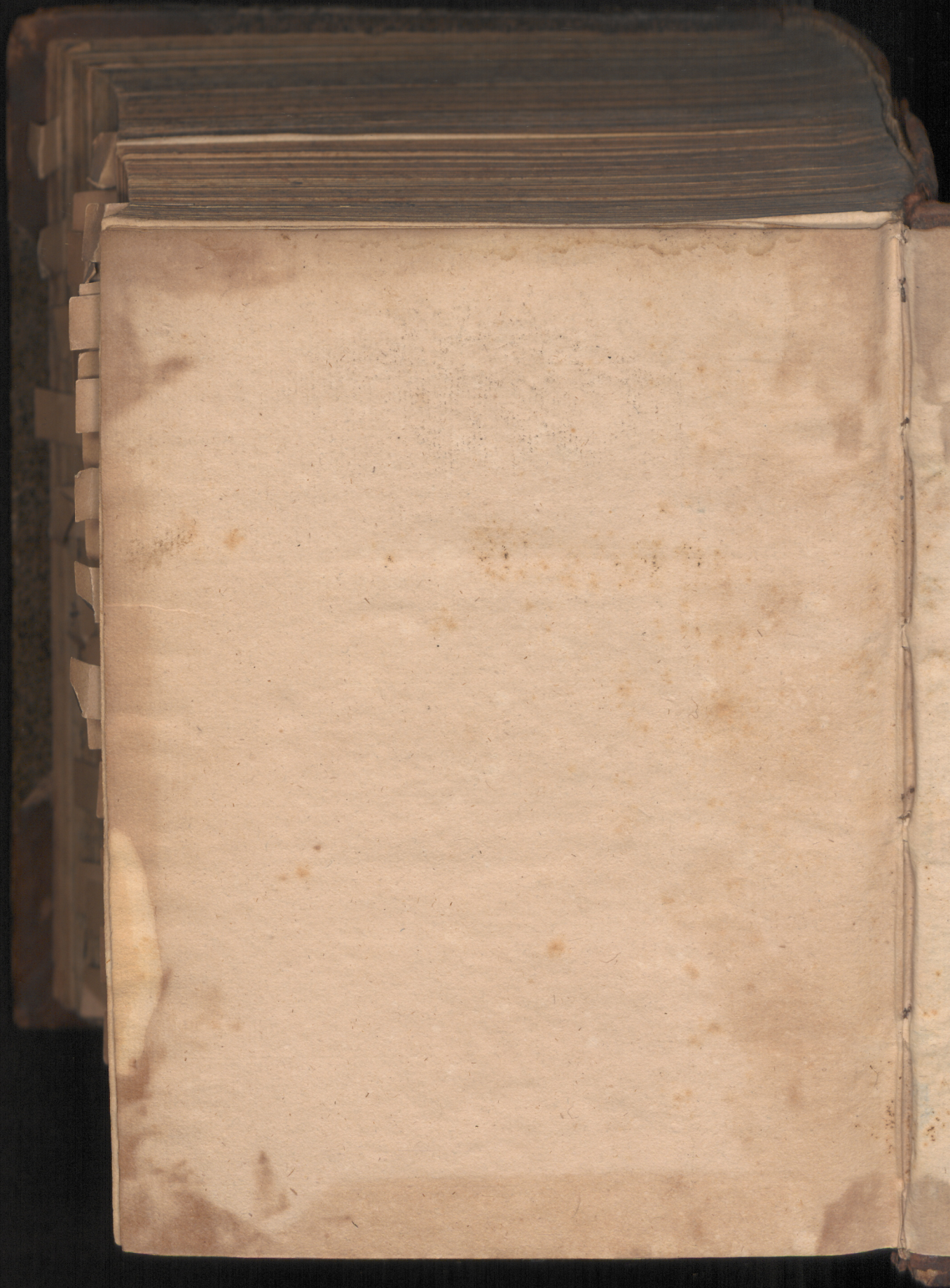
2

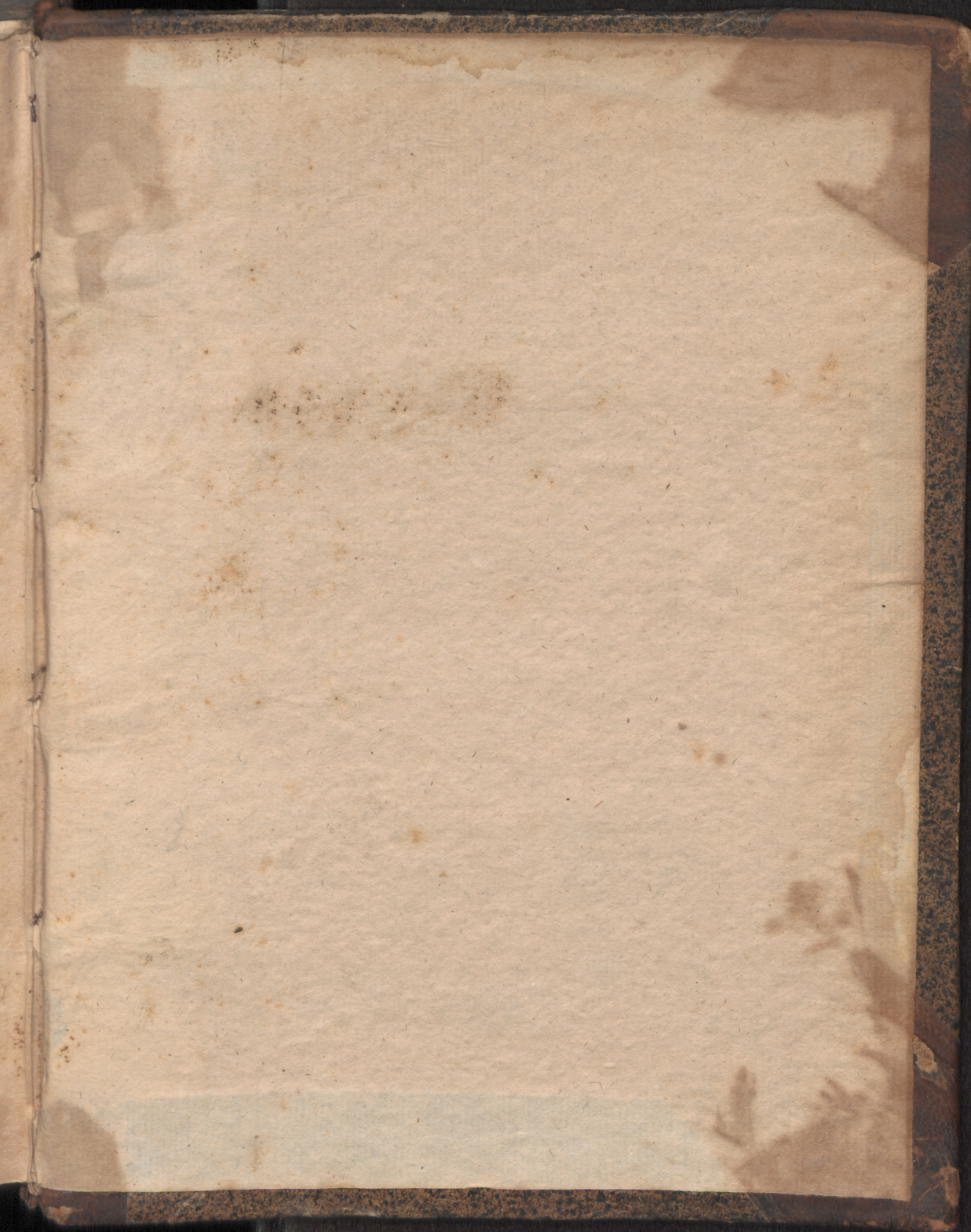

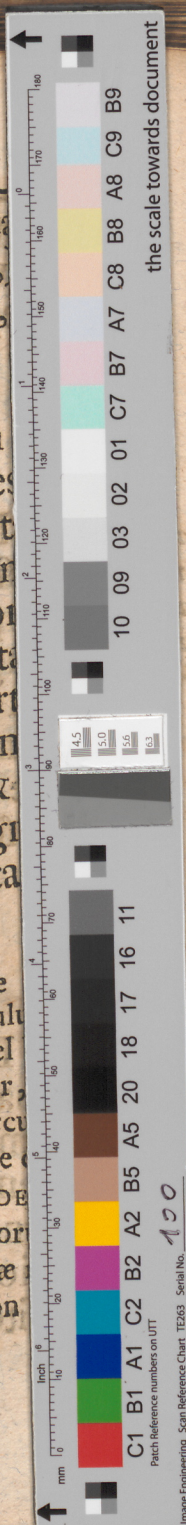

dum, errore de Peccato originali se abdic
 eumque in melius mutasse, relatum legimus,
 clauē script. in h. l. voce *salus* recte scribit: „
 „ die ignis, h. e. tentationis, seu in agone,
 „ trimentum patietur, h. e. a conscientia
 „ adfligetur: & tamen, quia fundamentum
 „ tinet, Iesum Christum; per illos angores
 „ nimi reducetur ad salutem. „ Reddent t
 dem rationem die huius vniuersi nouissim
 Tunc enim experientur iudicium discussio
 prout Theologis audit. Quo ipso infirmita
 peccata, quæ in administrando munere for
 se contraxerunt, conscientia ipsorum den
 se sistent *: vt summam Dei sanctitatem &
 stitiam peruideant; atque hoc modo ag
 sca

* Celeberrimus D. I. A. SCHERZERVS in systemate
 theologico, B. Augustini verbis album adiicit calcul
 p. 598. quæ sic se habent: „ cuique opera sua, vel
 „ na vel mala, cuncta in memoriam reuocabuntur,
 „ mentis intuitu mira celeritate cernentur: vt accu
 „ vel excuset scientia conscientiam. „ Libr. XX. de
 Dei. C. XIV. Quocum & doctissimus D. I. F. BVDDE
 consentit in system. theol. p. m. 667. „ peccata pior
 „ & illis in memoriam reditura, vt eo magis diuinæ
 „ fericordiae magnitudinem agnoscant, a vero non
 „ horret. „

41.
 41.45.
 41.46.
 40. 47.
 39. 48.
 49.